Հաստատված է
Պետության և իրավունքի
տեսության և սահմանադրական
իրավունքի ամբիոնի 30.08.2021թ.
նիստում (արձ.թիվ 1)
Ամբիոնի պետ՝ Ա. Սաֆարյան

....
(ստորագրություն)

....
(ամիս ամսաթիվ)

ՀՀ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱՀԱՄԱԼԻՐ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

ՄՈԴՈՒԼԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ		ՀՀ մունիցիպալ իրավունք
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ		Ոստիկանական միջին մասնագիտական կրթության
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ		Ոստիկանական գործ
ԱՄԲԻՈՆ		Պետության և իրավունքի տեսության և սահմանադրական իրավունքի ամբիոն marymanukyanmmb@gmail.com
ՀԵՂԻՆԱԿ/ՆԵՐ		Մ.Մանուկյան
ՈՒՍ.ՏԱՐԻ/ԿԻՍԱՄՅԱԿ		1-ին կուրս, 2րդ կիսամյակ

ԴԱՍԱԺԱՄԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄ		Մոդուլի ընդհանուր ծավալը կազմում է 30 ժամ, որից ժամ 10 դասախոսություն, 10 ժամ սեմինար և 10 ժամ ինքնուրույն աշխատանք: Դասընթացն ավարտվում է ամփոփիչ ստուգարքով:
ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ		Մոդուլը կառուցվում է «Պետության և իրավունքի տեսության հիմունքներ» մոդուլի իմացության վրա:
ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ		Մոդուլը վերաբերվում է տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման նպատակներին, սկզբունքներին, գործառույթերին, տեղական ինքնակառավարման երաշխիքներին, համայնքների իրավական կարգավիճակին, համայնքի ղեկավարի և համայնքի ավագանու լիազորություններին:

ՆՊԱՏԱԿ ԽՆԴԻՐՆԵՐ		Մոդուլի նպատակն է սովորողներին ծանոթացնել հանրային իշխանության ճյուղերից մեկի՝ տեղական ինքնակառավարման հետ և ուսումնասիրել պետական կառավարման և տարածքային կառավարման հետ տեղական ինքնակառավարման կապի առանձնահատկությունները: Դասընթացից սովորողը կստանա համակարգված և ամբողջական գիտելիքներ տեղական ինքնակառավարման իրականացման ուղիների, համակարգերի վերաբերյալ, որը նրան հնարավորություն կընձեռի տեղական ինքնակառավարմանը մասնակցել լիարժեք գիտելիքներով, ինչպես նաև կպահովի համապատասխան մասնագիտական որակավորում, կնպաստի տեղական ինքնակառավարման վերաբերյալ ստացած գիտելիքների կիրառությանը: Մոդուլի խնդիրներն են հանդիսանում. 1. Իրավունքի համակարգում մունիցիպալ իրավունքի տեղի և դերի որոշումը 2. Կառավարում, տարածքային կառավարում և տեղական ինքնակառավարում հասկացությունների կապի բացահայտումը 3. Տեղական ինքնակառավարման դերի որոշումը պետական կառավարման գործընթացում 4. Տեղական ինքնակառավարման երաշխիքների ուսումնասիրումը 5. Տեղական ինքնակառավարման մարմինների և համայնքային ոստիկանության կապի ուսումնասիրումը:
ԿՐԹԱԿԱՆ ԵԼՔԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ 1. Իմանա		ա)Մունիցիպալ իրավունքի, որպես ՀՀ իրավունքի համակարգի առաջատար ճյուղի, առանձնահատկությունները

2. Կարողնա		բ)ՀՀ իրավունքի համակարգում ՀՀ մունիցիպալ իրավունքի ունեցած տեղն և դերը գ)Տարածքային կառավարման դերն ու նշանակությունը դ)Տեղական ինքնակառավարման դերն ու նշանակութունը ե)Տեղական ինքնաառավարման մարմինների ձևավորման առանձնահատկությունները ևդրանց իրավական կարգավիճակը
3. Տիրապետի		ա)բացահայտել մունիցիպալ ինստիտուտների փոխադարձ կապը բ)Տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման փոխադարձ կապն ու առանձնահատկությունները գ)տարբերակել տարածքային կառավարումն ու տեղական ինքնակառավարումը դ)ինքնուրույն ծանոթանալ ոլորտում կատարվող նորմատիվ փոփոխություններին
		ա)Մունիցիպալ իրավունքի կարգավորման առարկայի և կարգավորման մեթոդի առանձնահատկություններին բ)տարածքային կառավարման մարմինների ձևավորման և գործունեության կարգին գ)տեղական ինքնակառավարման հասկացության, սկզբունքներին,գործառույթներին և համակարգին դ)տեղական ինքնակառավարման երաշխիքներին ե)տեղական ինքնակառավարման մարմինների ձևավորման կարգին զ)տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորություններին

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
Հիմնական		Հայաստանի Հանրապետության մունիցիպալ իրավունք:Ուսումնական ձեռնարկ /ընդհանուր խմբագրությամբ Գ.Դանիելյանի.-Երևանի պետ.համալս.- Հարյապետ,2015,384էջ: Մասնակցային ժողովրդավարությունը տեղական ինքնակառավարման մակարդակում: Ձեռնարկ.-Եր «Ասողիկ»,2013.-118էջ

		«Ինչպե՞ս մասնակցել տեղական ինքնակառավարմանը», «Քաղաքացի դիտորդ» նախաձեռնություն. Երևան 2015թ. Համայնքային զարգացումը քաղաքացիական ինքնակազմակերպման գործընթացում: Ուսումնական ձեռնարկ, Կաժոյան Հրաչյա, Երևան 2009թ., 210էջ «Տարածքային կառավարումը Հայաստ Հանրապետությունում» Մ.Ալեքսանյան, Երև Միվա-Պրես, 2000 – 164էջ:
Լրացուցիչ		Кутафин О.Е., Фадеев В.И. Муниципальное право Российской Федерации:Учебник.-2-е изд.,перераб. и доп.- М.: Юристъ, 2002.- 559 с. Муниципальное право России: учебник /С.А.Авакьян, В.Л.Лютцер, Н.Л.Пешин[и др.]; отв. ред. С.А.Авакьян.-Москва: Проспект, 2011.- 544 с. Муниципальное право: учебно-методическое пособие И. Н.Иваненко, П. М. Курдюк, Павлов, А. С. Чуева. –Краснодар :КубГАУ, 2016.– 52 с

<table>
<tr><td>ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՍԱՆԴՂԱԿ</td><td></td><td>
<table>
<tr><td>Գնահատման արդյունարար միավոր</td><td>Գնահատականը տառանշումով</td></tr>
<tr><td>9-10</td><td>Գերազանց</td></tr>
<tr><td>7-8</td><td>Լավ</td></tr>
<tr><td>4-6</td><td>Բավարար</td></tr>
<tr><td>0-3</td><td>Անբավարար</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ / ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐ</td><td></td><td>Սովորողների գիտելիքները, ունակությունները և հմտությունները գնահատվում են «Գերազանց», «Լավ», «Բավարար» և «Անբավարար»
Սովորողների գիտելիքները գնահատվում են հետևյալ չափանիշներով՝
ա) «Գերազանց», եթե սովորողը խոր և հիմնավոր է յուրացրել ամբողջ ծրագրային նյութը, սպառիչ, հաջորդական, գրագետ ու տրամաբանորեն կառուցված է շարադրում այն, նյութը սերտորեն կապում է ոստիկանության ծառայության խնդիրների հետ, չի դժվարանում պատասխանել, երբ ձևափոխվում է առաջադրանքը, ազատորեն լուծում է խնդիրներն ու կատարում գործնական առաջադրանքները, ճիշտ է հիմնավորում ընդունած որոշումները, ընդունակ է ինքնուրույն ընդհանրացնել և շարադրել նյութը՝ սխալներ թույլ չտալով.
բ) «Լավ», եթե սովորողը հիմնավոր գիտի ծրագրային նյութը, գրագետ է և ըստ էության շարադրում է այն, հարցին պատասխանելիս թույլ չի տալիս էական անճշտություններ, կարողանում է ճիշտ կիրառել տեսական դրույթները, գործնական առաջադրանքները կատարելիս տիրապետում է անհրաժեշտ ունակությունների ու հմտությունների.
գ) «Բավարար», եթե սովորողը յուրացրել է միայն հիմնական նյութը, բայց չգիտի դրա առանձին մանրամասները, թույլ է տալիս անճշտություններ, ոչ ճիշտ ձևակերպումներ, խախտում է ուսումնական նյութի շարադրման հաջորդականությունը և դժվարանում է կատարել գործնական առաջադրանքները.
դ) «Անբավարար», եթե սովորողը չգիտի ծրագրային նյութի զգալի մասը, թույլ է տալիս էական սխալներ, չի կարողանում կատարել գործնական առաջադրանքներն ու լուծել խնդիրները:</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Գրավոր աշխատանքներին ներկայացվող պահանջներ</td><td rowspan="3"></td><td>Դասապլանի որևէ փոփոխություն նախօրոք կտեղեկացվի ուսանողին:</td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td>Գրավոր աշխատանքների ժամանակ արգելվում է ծածկագրերից օգտվելը: Ծածկագրի հայտնաբերման դեպքում աշխատանքը գնահատվում է զրո միավոր:</td></tr>
</table>

Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքներ		Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքները անհրաժեշտ է կատարել առանց կողմնակի միջամտության և հանձնել դրանք նշված ժամանակահատվածում: Ինքնուրույն աշխատանքում արգելվում է գրագողությունը: Այլոց մտքերը օգտագործելու դեպքում ուսանողը պարտավոր է նշել աղբյուրը ըստ ընդունված ակադեմիական ձևաչափի:

ՄՈԴՈՒԼԻ ԹԵՄԱՏԻԿ ՏՐՈՀՈՒՄ

ՕՐ/ՇԱԲԱԹ	ԹԵՄԱ/ԺԱՄ	ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐ	ՈՒՍՈՒՄՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ	ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ
1-ին լսար. պարապ	**Մունիցիպալ իրավունքը որպես իրավունքի ինքնուրույն ճյուղ** Դասախոսություն (2 ժամ)	**Տեսակը**՝ դասախոսություն • դասախոսություն (ավանդական) **Նպատակը**՝ Ներկայացնել մունիցիպալ իրավունքը՝ որպես իրավունքի ինքնուրույն ճյուղ: **Քննարկվող հարցերը**՝ Մունիցիպալ իրավունքի հասկացությունը, կարգավորման առարկան, մեթոդը, մունիցիպալ իրավական նորմեր և հարաբերություններ, կապը իրավաբանական այլ գիտությունների հետ:	1. դասընթացի նպատակի ձևակերպում և հիմնավորում, 2. առանձնահատկությունների ներկայացում և քննարկում 3. առարկայի այլ գիտությունների հետ կապի կոնկրետ օրինակների ներկայացում: 4. դասախոսության սխեմատիկ ներկայացում	**Ընթացիկ գնահատում.** Ակտիվություն, հետադարձ կապ՝ բանավոր հիմնավորումներ, դասի սխեմատիկ ներկայացում:
2-րդ լսար. պարապ	**Մունիցիպալ իրավունքը որպես իրավունքի ինքնուրույն ճյուղ** Սեմիանար (2 ժամ)	**Տեսակը**՝ սեմինար պարապմունք • հարցուպատասխան • բանավեճ-քննարկում **Նպատակը**՝ ստուգել և ամրապնդել սովորողների գիտելիքները մունիցիպալ իրավունքի հասկացության, կարգավորման առարկայի և մեթոդի վերաբերյալ, ինչպես նաև կապը այլ գիտությունների հետ: **Քննարկվող հարցերը**՝ Մունիցիպալ իրավունքի հասկացությունը, կարգավորման առարկան, մեթոդը, մունիցիպալ իրավական նորմեր և հարաբերություններ, կապը իրավաբանական այլ գիտությունների հետ:	Թեմայի պատմողական նկարագրական վերարտադրություն, տրամաբանության և հաջորդականության ապահովում, նյութի գիտակցական ըմբռնում, թերացումների և բացթողումների շտկում և վերացում:	**Ընթացիկ գնահատում.** Ակտիվություն, ներկա սովորողների առնվազն 30 տոկոսի կողմից բավարար գիտելիքների հավաստում և գնահատում:

3-րդ լսար. պարապ	**Տարածքային կառավարումը ՀՀ-ում** Դասախոսություն (2 ժամ)	**Տեսակը**՝ դասախոսություն • դասախոսություն (ավանդական) **Նպատակը**՝ Ներկայացնել տարածքային կառավարման առանձնահատկությունները ՀՀ-ում: **Քննարկվող հարցերը**՝ Տարածքային կառավարման հասկացությունը, տարածքային կառավարման սկզբունքները, գործառույթները, տարածքային կառավարման մարմինները (մարզպետ, մարզպետարան, մարզի խորհուրդ):	1. դասընթացի նպատակի ձևակերպում և հիմնավորում, 2. առանձնահատկությունների ներկայացում և քննարկում 3. կառուցվածքային մարմինների առանձնահատկությունների քննարկում 4. դասախոսության սխեմատիկ ներկայացում	**Ընթացիկ գնահատում.** Ակտիվություն, հետադարձ կապ՝ բանավոր հիմնա-վորումներ, ներկայացված նյութի ընկալման աստիճանի ստուգում:
4-րդ լսար. պարապ	**Տարածքային կառավարումը ՀՀ-ում** Սեմինար (2 ժամ)	**Տեսակը**՝ սեմինար պարապմունք • հարցուպատասխան • բանավեճ-քննարկում **Նպատակը**՝ ստուգել սովորողների իմացությունը տարածքային կառավարման սկզբունքների, մարզպետի, մարզպետարանի և մարզի խորհրդի վերաբերյալ: **Քննարկվող հարցերը**՝ Տարածքային կառավարման հասկացությունը, տարածքային կառավարման սկզբունքները, գործառույթները, տարածքային կառավարման մարմինները (մարզպետ, մարզպետարան, մարզի խորհուրդ):	Թեմայի պատմողական նկարագրական վերարտադրություն, տրամաբանության և հաջորդականության ապահովում, նյութի գիտակցական ըմբռնում, թերացումների և բացթողումների շտկում և վերացում:	**Ընթացիկ գնահատում.** Ակտիվություն, ներկա սովորողների առնվազն 30 տոկոսի կողմից բավարար գիտելիքների հավաստում և գնահատում:

5-րդ լսար. պարապ	**Տեղական ինքնակառավարման երաշխիքները:** Դասախոսություն (2 ժամ)	**Տեսակը`** դասախոսություն • դասախոսություն (ավանդական)  **Նպատակը`** Ներկայացնել տեղական ինքնակառավարմումը որպես ժողովրդաիշխանության իրականացման ձև, նպատակը, տեղական ինքնակառավարման երաշխիքները: **Քննարկվող հարցերը`** Տեղական ինքնակառավարման հացությունը, համակարգը, սկզբունքները, գործառույթները, երաշխիքները:	1. դասընթացի նպատակի ձևակերպում և հիմնավորում, 2. առանձնահատկությունների ներկայացում և քննարկում 3. երաշխիքների դասակարգում 4. դասաոսությունների սխեմատիկ ներկայացում	**Ընթացիկ գնահատում.** Ակտիվություն, հետադարձ կապ` բանավոր հիմնա-վորումներ, դասի սխեմատիկ ներկայացում:
6-րդ լսար. պարապ	**Տեղական ինքնակառավարման երաշխիքները:** Սեմինար (2 ժամ)	**Տեսակը`** սեմինար պարապմունք • հարցուպատասխան • բանավեճ-քննարկում  **Նպատակը`** ստուգել տեղական ինքնակառավարման հասկացության, սկզբունքների, նպատակի վերաբերյալ գիտելիքները, տեղական ինքնակառավարման երաշխիքների իմացությունը: **Քննարկվող հարցերը`** Տեղական ինքնակառավարման հասկացությունը, համակարգը, սկզբունքները, գործառույթները, երաշխիքները:	Թեմայի պատմողական նկարագրական վերարտադրություն, տրամաբանության և հաջորդականության ապահովում, նյութի գիտակցական ըմբռնում, թերացումների և բացթողումների շտկում և վերացում:	**Ընթացիկ գնահատում.** Ակտիվություն, ներկա սովորողների առնվազն 30 տոկոսի կողմից բավարար գիտելիքների հավաստում և գնահատում:

7-րդ լսար. պարապ	**Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ձևավորման կարգը:** Դասախոսություն **(2 ժամ)**	**Տեսակը**՝ դասախոսություն • դասախոսություն (ավանդական) **Նպատակը**՝ Ծանոթացնել ՏԻՄ-երի ձևավորման կարգին, ներկայացվող պահանջներին, գործունեության կարգին: **Քննարկվող հարցերը**՝ Տեղական ինքնակառավարման մարմիններին ներկայացվող պահանջները և ընտրության կարգը, նրա լիազորությունները:	**1.** դասընթացի նպատակի ձևակերպում և հիմնավորում, **2.** առանձնահատկությունների ներկայացում և քննարկում **3.** առարկայի այլ գիտությունների հետ կապի կոնկրետ օրինակների ներկայացում: **4.** դասախոսության սխեմատիկ ներկայացում	**Ընթացիկ գնահատում.** Ակտիվություն, հետադարձ կապ՝ բանավոր հիմնա-վորումներ, դասի սխեմատիկ ներկայացում:
8-րդ լսար. պարապ	**Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ձևավորման կարգը:** **Սեմինար (2 ժամ)**	**Տեսակը**՝ սեմինար պարապմունք • հարցուպատասխան • բանավեճ-քննարկում **Նպատակը**՝ ստուգել տեղական ինքնակառավարման մարմինների ձևավորման, գործունեության, լիազորությունների վերաբերյալ նյութի յուրացման աստիճանը: **Քննարկվող հարցերը**՝ Համայնքի ավագանու անդամներին ներկայացվող պահանջները, լիազորությունները և գործունեության կարգը: Համայնքի ղեկավարին ներկայացվող պահանջները և ընտրության կարգը, նրա լիազորությունները:	Թեմայի պատմողական նկարագրական վերարտադրություն, տրամաբանության և հաջորդականության ապահովում, նյութի գիտակցական ըմբռնում, թերացումների և բացթողումների շտկում և վերացում	**Ընթացիկ գնահատում.** Ակտիվություն, ներկա սովորողների առնվազն 30 տոկոսի կողմից բավարար գիտելիքների հավաստում և գնահատում:

9-րդ լսար. պարապ	**Համայնքների իրավական կարգավիճակը** **Դասախոսություն (2 ժամ)**	**Տեսակը՝** Դասախոսություն • դասախոսություն (ավանդական) **Նպատակը՝** Ծանոթացնել համայնքների իրավական կարգավիճակին՝ որպես իրավաբանական անձ, որպես իրավահարաբերությունների սուբյեկտ: **Քննարկվող հարցերը՝** Համայնքները որպես իրավաբանական անձ, համայնքների լիազորությունները, համայնքի զարգացման ծրագիրը, համայնքի բյուջեն, համայնքների դասակարգումը:	1. դասընթացի նպատակի ձևակերպում և հիմնավորում, 2. առանձնահատկությունների ներկայացում և քննարկում 3. առարկայի այլ գիտությունների հետ կապի կոնկրետ օրինակների ներկայացում: 4. դասախոսության սխեմատիկ ներկայացում	**Ընթացիկ գնահատում.** Ակտիվություն, հետադարձ կապ՝ բանավոր հիմնավորումներ, դասի սխեմատիկ ներկայացում:
10-րդ լսար. պարապ	**Համայնքների իրավական կարգավիճակը** Սեմինար **(2 ժամ)**	**Տեսակը՝** սեմինար պարապմունք • հարցուպատասխան • բանավեճ-քննարկում **Նպատակը՝** Ծանոթացնել համայնքների գործունեության ոլորտներին, փաստաթղթերին, համայնքների դասակարգման առանձնահատկություններին: **Քննարկվող հարցերը՝** Համայնքների լիազորությունները, համայնքի զարգացման ծրագիրը, համայնքի բյուջեն, համայնքների դասակարգումը:	Թեմայի պատմողական նկարագրական վերարտադրություն, տրամաբանության և հաջորդականության ապահովում, նյութի գիտակցական ըմբռնում, թերացումների և բացթողումների շտկում և վերացում:	**Ընթացիկ գնահատում.** Ակտիվություն, ներկա սովորողների առնվազն 30 տոկոսի կողմից բավարար գիտելիքների հավաստում և գնահատում:

ՀԱՐՑԱՇԱՐ
«ՀՀ մունիցիպալ իրավունք» մոդուլի ստուգարքի

1. Մունիցիպալ իրավունքի հասկացությունը, առարկան և մեթոդը:
2. Մունիցիպալ իրավունքի համակարգը:
3. Մունիցիպալ իրավունքի աղբյուրները:
4. Մունիցիպալ իրավական նորմեր և հարաբերություններ:
5. Մունիցիպալ իրավունքի կապը իրավունքայլ ճյուղերի հետ:
6. Տարածքային կառավարման հասկացությունը, սկզբունքները և բնորոշ գծերը:
7. Մարզպետի իրավական կարգավիճակը և իրավասությունը:
8. Մարզպետի կողմից իրականացվող հսկողության տեսակները:
9. Մարզպետարանը, որպես տարածքային կառավարման մարմին:
10. Մարզի խորհուրդ:
11. Տեղական ինքնակառավարման հասկացությունը և բնորոշ գծերը:
12. Տեղական ինքնակառավարման սկզբունքներն ու գործառույթները:
13. Տեղական ինքնակառավարման երաշխիքները:
14. Համայնքը` որպես իրավաբանական անձ:
15. Համայնքի բյուջեն և զարգացման ծրագիրը:
16. Տեղական ինքնակառավարման մարմինները:
17. Համայնքի ղեկավարին ներկայացվող պահանջները:
18. Համայնքի ղեկավարի լիազորությունները:
19. Համայնքի ղեկավարի լիազորությունների դադարեցման հիմքերը:
20. Համայնքի ղեկավարին անվստահություն հայտնելու կարգը:
21. Համայնքի ղեկավարի աշխատակազմը:
22. Համայնքի ավագանու իրավական վիճակը:
23. Համայնքի ավագանու նիստերի անցկացման կարգը:
24. Համայնքի ավագանու լիազորությունները:
25. Համայնքի ավագանու լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցման կարգը:

26. Համայնքի ավագանու անդամի լիազորությունների վաղաժամկետ դադարեցումը: